

Vanaf nu tellen álle nachtvinders!

De Vlinderstichting bestaat dit jaar veertig jaar, een prachtige mijlpaal. In die tijd is er vanzelfsprekend veel gebeurd. In de eerste jaren werd alleen onderzoek gedaan naar dagvlinders, maar in de loop van de tijd heeft De Vlinderstichting meer soortgroepen onder haar hoede genomen. Vanaf nu zal De Vlinderstichting zich ook bezig gaan houden met de microvlinders. Maar wat is nu precies de aanloop naar dit alles?

Tekst: Een stukje historie. In 1981 is vanuit de toenmalige landbouwschool het Landelijk Dagvlinderproject opgestart. Twee jaar later, in 1983 werd van hieruit Stichting Vlinderonderzoek opgericht. De oprichting van wat we tegenwoordig De Vlinderstichting noemen was een feit. Zoals eerder vermeld, werd er in de eerste jaren alleen onderzoek gedaan naar de dagvlinders. Zo'n negen jaar later, in 1992 startten we voorzichtig met de nachtvinders. Dit resulteerde in 1995 tot de uitgave van een boekje: 'Dagactieve nachtvinders'. In de inleiding valt het volgende te lezen: *Op grond van de resultaten van het Landelijke dagvlinderproject valt te verwachten dat ook nachtvinders achteruit gegaan zijn. Het is waarschijnlijk dat ook veel nachtvindersoorten als kwaliteitsindicatoren van de natuur zijn te gebruiken. Kennis van deze groep vlinders betekent een belangrijke aanvulling op die van de dagvlinders. De Vlinderstichting is daarom in 1992 gestart met het onderzoek naar macro-nachtvinders. Om zoveel mogelijk medewerking van vrijwillige waarnemers te krijgen en om de toepassing van de kennis in het natuurbeheer mogelijk te maken is de aandacht nu vooral geconcentreerd op dagactieve nachtvinders.*

Het nachtvlindermeetnet

In 2006 verscheen de Nederlandstalige Veldgids Nachtvinders, uitgegeven door Tirion. In 2009 werd een project uitgevoerd waaruit in 2013 de publicatie 'Nachtvinders belicht' volgde. Het project had als doel om de toestand van de Nederlandse macro-nachtvinders in beeld te brengen, met als nevendoele van verschillende soorten én het belang van de Nederlandse nachtvlinderdiversiteit informatief aan een grote doelgroep beschikbaar te stellen. In dit boek is ook een voorlopige Rode Lijst van de macronachtvinders gepubliceerd, waarin te zien is dat 67% van de soorten in enige

Meetpunt met LedEmmer.

mate achteruitgaat. Hierna werden meerdere projecten uitgevoerd met nachtvinders in de hoofdrol. Vanaf 2004 is er de Nationale Nachtvindernacht en in 2013 is onder leiding van Kees Boele een nachtvlinderestafette gehouden, waarbij tussen eind april en half augustus op bijna veertig campings werd genachtvinderd. Sinds de uitgave van de Veldgids Nachtvinders en het uitvoeren van deze projecten, is de belangstelling voor macronachtvinders in Nederland flink toegenomen. Dit resulteerde in 2013 in de start van het Landelijk Meetprogramma Nachtvinders, kort gezegd het meetnet nachtvinders. Het concept daarvan is om op vaste meetpunten op een gestandaardiseerde wijze nachtvinders te inventariseren. Denk aan het plaatsen van een skinnerval of een LedEmmer. Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de populatietrends van de nachtvinders in Nederland, heeft De Vlinderstichting vanaf de oprichting van het nachtvlindermeetnet vanaf 2013 geprobeerd om over het gehele land zo veel mogelijk vrijwilligers op een meetpunt te laten tellen. Dit resulteerde erin dat een kleine tien jaar later, in 2022, meer dan 1000 verschillende meetpunten op papier stonden. In de eerste instantie lag de focus binnen het meetnet nachtvinders alleen op de macronachtvinders. Microvlinders konden nog niet worden geteld, op de buxusmot na. Die is zo groot, makkelijk herkenbaar en tegenwoordig algemeen, dat besloten is om deze in eerste instantie wel mee te tellen. Vanaf 2022 is er nu ook de optie om

De oranje kamperfoelievouwmot is maar enkele millimeters groot, maar van dichtbij is te zien dat hij prachtig getekend is.

de microvlinders te tellen in het meetnet. Deze is op dit moment nog optioneel, en voor tellers die graag wat meer willen dan alleen de macronachtvlinders. Toch zien we al dat op ruim de helft van het aantal meetpunten ook de microvlinders worden geteld.

De microvlinders

Tot en met 2022 hield Stichting TINEA, onder leiding van wijlen Joop Kuchlein, zich bezig met de kleine vlinders, de microvlinders. De stichting TINEA is inmiddels overgedragen aan De VlinSerstichting, die vanaf dit moment de microvlinders onder haar hoede neemt. Dit betekent dat naast de dagvlinders, libellen, bijen en de macronachtvlinders, De Vlinderstichting er een nieuwe bezigheid bij heeft. Het is overigens niet zo gek dat De Vlinderstichting zich nu bezig gaat houden met de microvlinders: het zijn immers gewoon nachtvlinders, net zoals de macronachtvlinders. Omdat er voor de macronachtvlinders zoals eerder vermeld al een heel meetnet loopt, kunnen de microvlinders hier zo in mee worden genomen.

Microvlinders

In Nederland komen ongeveer 1350 verschillende soorten microvlinders voor. De een opvallend en makkelijk herkenbaar, de ander juist ontzettend onopvallend en lastig te herkennen. Sommige soorten zijn met 3 cm vrij groot, andere met 3 mm extreem klein, zoals vouwmotten en dwergmineermotten. Onder de microvlinders kennen we ontzettend veel specialisten, verbonden aan slechts één soort waardplant. Er zijn enkele families met veel verschillende soorten, zoals de bladrollers, palpmotten en lichtmotten.

Door de grote diversiteit binnen deze soortgroep is het begrijpelijk dat niet iedere deelnemer van het meetnet nachtvlinders het tellen van de microvlinders zomaar makkelijk op zal pakken. Om de microvlinders wat meer 'in the picture' te krijgen, zullen wij in de toekomst vaker publiceren over micro's en waar nodig ook, bijvoorbeeld met een app, ondersteuning bieden bij de determinatie van lastig te determineren micro's binnen het meetnet nachtvlinders.

De rupsen van de vuilboomooglapmot eten de binnenkant van het blad. Dit laat een opvallend patroon achter. Ook de zwarte poepstreek (frass) is goed zichtbaar.